

Брюксел, 2.12.2014 г.
COM(2014) 717 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Годишен доклад относно Инструмента за стабилност за 2013 г.

{SWD(2014) 344 final}

СЪДЪРЖАНИЕ

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Годишен доклад относно Инструмента за стабилност за 2013 г.

Съдържание

1.	Въведение	3
2.	Структура на Инструмента за стабилност (ИС).....	3
3.	Изпълнение на Инструмента за стабилност	4
4.	Преглед на Инструмента за стабилност за периода 2007—2013 г.....	4
5.	Състояние на ИС през 2013 г.	5
6.	Отговор на ситуации на криза или на възникваща криза (член 3 от Регламента за ИС)	6
6.1.	Как реагира ИС на кризите през 2013 г.	6
6.2.	Кой участва в действията за реакция при кризи по линия на ИС?.....	8
7.	Помощ в рамките на стабилни условия за сътрудничество (член 4 от Регламента за ИС)	9
7.1.	Заплахи за сигурността и безопасността (член 4, параграф 1 от Регламента за ИС).....	10
7.2.	Смекчаване на риска по отношение на химични, биологични, радиологични и ядрени материали (ХБРЯ) (член 4, параграф 2 от Регламента за ИС).....	12
7.3.	Изграждане на предкризисен и следкризисен капацитет (член 4, параграф 3 от Регламента за ИС)	15
8.	Заключение	19

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият седми годишен доклад относно Инструмента за стабилност (ИС), последният такъв съгласно приложимото към момента правно основание¹, се представя на Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите в съответствие с изискването за отчитане, посочено в член 23 от Регламента за установяване на Инструмент за стабилност².

Инструментът за стабилност (ИС), управляван от върховния представител/заместник-председател и комисаря, отговарящ за развитието, е средство от голямо значение, което им позволява да насочват ресурси в подкрепа на всеобхватните подходи на ЕС, целящи предотвратяването и смекчаването на последиците от кризи и по-дългосрочните заплахи за сигурността в целия свят, както и справянето с тях. В доклада се прави преглед на това как Инструментът за стабилност е бил използван за тази цел през 2013 г.

Докладът се допълва от три работни документа на службите на Комисията, с които се предоставя изчерпателна и подробна актуализирана информация за изпълнението в световен план на: i) спешните мерки по линия на ИС за реакция при кризи, които са били стартирани и/или са били в ход през 2013 г., съгласно член 3 от регламента (части 1 и 2 на работния документ на службите на Комисията); и ii) по-дългосрочните програмируеми действия на ИС по член 4, параграфи 1, 2 и 3 от регламента.

2. СТРУКТУРА НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ (ИС)

В членове 3 и 4 от Регламента за ИС се посочват видовете дейности, за които би могъл да се използва този инструмент.

В **член 3** се предвижда „помощ в отговор на ситуация на криза или на възникваща криза“.

В **член 4** от Регламента за ИС се предвижда програмируем компонент на инструмента, който обхваща по-дългосрочни програми на ИС в три ключови области:

- заплахи за сигурността и безопасността в трансрегионален план (член 4, параграф 1);
- смекчаване на риска по отношение на химични, биологични, радиологични и ядрени материали (ХБРЯ) (член 4, параграф 2), както и

---

¹ ИС се прилагаше от 1 януари 2007 г. до 31 декември 2013 г. Новият инструмент, допринасящ за стабилността и мира (ИСМ) (Регламент (ЕС) № 230/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2014 г. за създаване на Инструмент, допринасящ за стабилността и мира), бъдещите годишни доклади за който ще се представят на Европейския парламент и на Съвета съгласно предвиденото в дял IV, член 13 от Общите правила за изпълнение (ОРИ) на инструментите на Съюза за финансиране на външната дейност, се прилага от 1 януари 2014 г. до 31 декември 2020 г.

² Регламент (ЕО) № 1717/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 15 ноември 2006 г.; ОВ L 327, 24.11.2006 г., стр. 1.

- изграждане на предкризисен и следкризисен капацитет (член 4, параграф 3)³.

3. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ

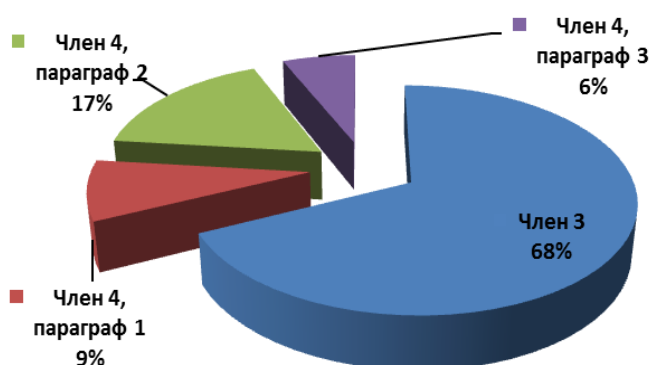
Службата на Комисията за инструментите в областта на външната политика (FPI) работи в много тясно сътрудничество с Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), функционално независим орган на Европейския съюз⁴. И двете служби са под ръководството на върховния представител/заместник-председател г-жа Аштън, като FPI попада в обхвата на отговорностите ѝ като заместник-председател на Комисията. Работата по член 4, параграфи 1 и 2 се извършва под ръководството на комисаря, отговарящ за сътрудничеството за развитие.

ЕСВД осигури политическото управление по отношение на член 3 от Инструмента за стабилност и работи по изготвянето на мерки съвместно с FPI, която е отговорна за изпълнението на приетите действия. ЕСВД също така предостави стратегическото програмиране по отношение на член 4 посредством стратегическите документи и многогодишните индикативни програми. Съответните годишни програми за действие (ГПД) се определят и изпълняват от ГД „Развитие и сътрудничество“ — EuropeAid (DEVCO) за член 4, параграфи 1 и 2 и от FPI — за член 4, параграф 3.

4. ПРЕГЛЕД НА ИНСТРУМЕНТА ЗА СТАБИЛНОСТ ЗА ПЕРИОДА 2007—2013 г.

След седем години съществуване на ИС чрез него е предоставена подкрепа по отношение на пълния цикъл от мерки за предотвратяване, реакция и възстановяване от конфликти и кризи по целия свят, за справяне със заплахите за сигурността на национално, регионално и трансрегионално равнище, както и за изграждане на капацитет за предотвратяване на конфликти и реакция при кризи.

Графика 1: Финансиране по линия на ИС за дейности по член 3, член 4, параграф 1, член 4, параграф 2 и член 4, параграф 3 (общо 1,57 милиарда евро за периода 2007—2013 г. (според разпределението на финансовите средства)

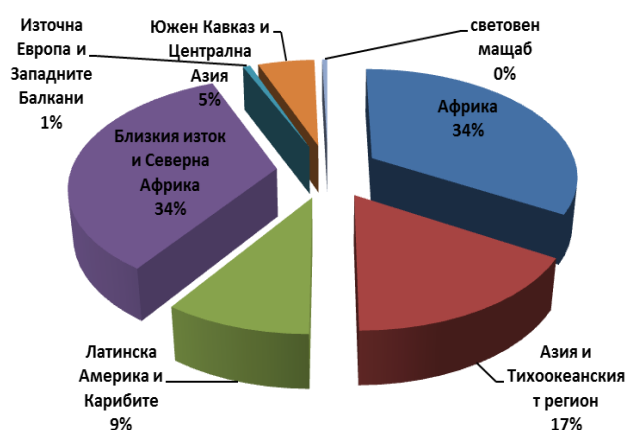

³ Известен също като „Партньорство за укрепване на мира“ по линия на ИС.

⁴ Съгласно Решението на Съвета от 26 юли 2010 г. за определяне на организацията и функционирането на Европейската служба за външна дейност (2010/427/ЕС), ОВ L 201.

През периода 2007—2013 г. по компонента на ИС за краткосрочна реакция при кризи (член 3) бяха предоставени **1,08 милиарда евро за около 288 действия за реакция при кризи в над 70 държави или региона по света**. Графика 2 показва географския обхват за този период.

Графика 2: Географски обхват на реакциите при кризи по линия на ИС, 2007—2013 г. (според разпределението на финансовите средства)

През същия период около **502,45 милиона евро бяха предоставени за дългосрочния програмируем компонент на ИС**, който обхваща действия по член 4, параграф 1, член 4, параграф 2 и член 4, параграф 3. Графика 1 показва разпределението на финансирането между мерките за реакция при кризи (член 3) и по-дългосрочните програми (член 4) през този период.

5. СЪСТОЯНИЕ НА ИС ПРЕЗ 2013 Г.

От наличния и изцяло разпределен за ИС бюджет в размер на **309,3 милиона евро през 2013 г.**⁵ разбивката на отпуснатите суми е, както следва:

- 210,7 милиона евро за ситуации на кризи или възникващи кризи (член 3);
- 30,3 милиона евро за реакции при трансрегионални заплахи (член 4, параграф 1);
- 44,3 милиона евро за смекчаване на риска от ХБРЯ (член 4, параграф 2); както и

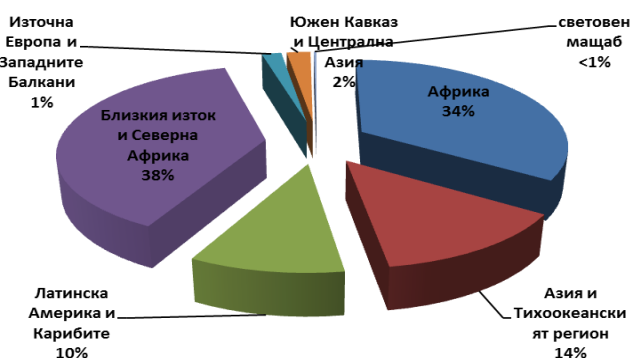
⁵ За справка вж. „Инструмент за стабилност: преглед на бюджетните кредити за поети задължения и плащания през 2013 г.“ в работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад.

- 24 милиона евро за изграждане на предкризисен и следкризисен капацитет (член 4, параграф 3).

Чрез редовни справки, представяни на Комитета по политика и сигурност, Съветът бе информиран за планирането на нови мерки за реакция при кризи по член 3 и му бяха предоставяни актуализирани данни относно изпълнението на вече започнатите мерки. През годината Работната група по конфликтите, сигурността и развитието към Комисията по външни работи на Европейския парламент, която бе създадена в рамките на процедурата по демократичен контрол на ИС, проведе 6 тристранни срещи на политическо равнище с представители на Комисията и на ЕСВД, както и около 15 технически заседания.

Що се отнася до **географското разпределение**, графика 3 илюстрира значителната текуща подкрепа от ИС за Близкия изток, Северна Африка и Африка на юг от Сахара предвид продължителните кризи в тези региони.

Графика 3: Географски обхват на новите действия по линия на ИС за реакция при кризи, 2013 г. (според разпределението на финансовите средства)

В следващите два раздела са представени конкретни примери за проекти на ИС през 2013 г.

6. ОТГОВОР НА СИТУАЦИИ НА КРИЗА ИЛИ НА ВЪЗНИКВАЩА КРИЗА (ЧЛЕН 3 ОТ РЕГЛАМЕНТА ЗА ИС)

6.1. Как реагира ИС на кризите през 2013 г.

През 2013 г. по ИС бяха поети задължения в размер на **216,6 милиона евро**⁶ за около **45 краткосрочни мерки за реакция при кризи**. В региона на Близкия изток и Северна Африка продължи да се оказва подкрепа в отговор на продължителните кризи в Сирия и отрицателните последици от тях, засягащи съседните държави. Очевидно бе също така подпомагането в Африка на юг от Сахара, чрез което ЕС реагира на нестабилната политическа ситуация и заплахите за сигурността в региона. В Югоизточна Азия продължи оказването на подкрепа за установяването на мирни процеси и на върховенството на закона.

Пълна информация за всички мерки по ИС, които са били в процес на изпълнение през 2013 г., се съдържа в работния документ на службите на Комисията, придружаващ

⁶ Тази сума включва средства в размер на 6 милиона евро, пренесени от 2012 г. или възстановени от 2013 г.

настоящия годишен доклад. Следните действия, които са показателни за дейностите през 2013 г., илюстрират широкия обхват и разнообразните видове кризи, на които ИС трябваше да даде отговор на различни места по света:

Сирия: Продължава предоставянето на подкрепа по линия на ИС за продължителната криза в Сирия — както в страната, така и в съседните държави. В Турция, Ирак, но най-вече в Йордания и Ливан, ИС способства за подпомагането на съответните органи във връзка с приемането и подслоняването на непрестанно растящия брой сирийски бежанци. Бежанците бяха също така пряко подпомогнати, например чрез предоставянето на субсидии в брой за жилищно настаняване и подобряването на условията на живот, включително в структурите на управление на лагерите, предоставянето на алтернативни възможности за образование и в сферата на психосоциалната подкрепа. В Ливан ИС предоставя значителна подкрепа за местния сектор на здравеопазването, който е под огромен натиск предвид допълнителните нужди, наложени от присъствието на големия брой бежанци.

В Сирия достъпът и другите условия за предоставяне на нехуманитарна помощ представляват по-голямо предизвикателство. Независимо от това ИС все пак беше в състояние да предостави известно пряко подпомагане под формата на първични здравни грижи, повишена продоволствена сигурност и основно образование.

Мали: ИС бе един от първите инструменти, които ЕС беше в състояние да мобилизира в контекста на общите усилия на ЕС за реакция на кризата в Мали в началото на 2013 г. С пакета от мерки за подпомагане от ИС на стойност 20 милиона евро бе предоставена подкрепа главно в областите на сигурността и правосъдието, както и помощ за възстановяване на присъствието на малийската държавна власт в северната част на страната и за подпомагане на първите фази на изборния процес. Това подпомагане е в допълнение към подкрепата, предоставена от други инструменти на ЕС, по-специално дългосрочния проект по ИС за борба с тероризма в региона Сахел, двете мисии по линия на ОПСО — мисията на ЕС за обучение (EUTM) за въоръжените сили на Мали и EUCAP Sahel, както и подкрепата от ЕС за Международната мисия за подкрепа на Мали, ръководена от африканските държави (AFISMA), посредством Механизма за подкрепа на мира в Африка в рамките на ЕФР.

Нигер: През 2013 г. заплахите за сигурността в Нигер се увеличиха вследствие на бунта и военния конфликт в северната част на Мали. Завръщането в последните години на около 250 000 икономически мигранти само от Либия в Нигер, в това число бивши бойци и наемници, допълнително влоши ситуацията. Въз основа на съществуващата подкрепа по ИС за сигурността и стабилизацията в северните региони на Нигер и Мали, беше одобрена последваща подкрепа в областта на полицейската дейност на общинско равнище, дейностите за генериране на доходи и подпомагането на инициативи за мир и помирение, стартирани от органите на регионално и национално равнище. Тези мерки допринасят за постигане на целите на стратегията на ЕС за Сахел, допълват предоставяната от ЕС помощ за развитие и хуманитарна помощ и създават полезни взаимодействия с мисията на Европейския съюз по линия на ОПСО в Нигер.

Централноафриканска република (ЦАР): След извършения през март 2013 г. преврат кръгът от дейности по линия на ИС в ЦАР беше разширен, за да се отчете новата ситуация на място. Това бе направено посредством: пакети от мерки за подкрепа на гражданските сили за сигурност, които впоследствие биха могли също така да проправят пътя за всеобхватни усилия за реформа на сектора за сигурност; подкрепа за медиите, за да се даде възможност за предоставянето в Банги и в провинциите на

обективна информация при прилагане на съзнателен подход към отразяването на конфликти; разполагането на мисии за наблюдение на спазването на правата на човека; както и засилване на диалога между общностите посредством усилията на гражданското общество.

Кот д'Ивоар: След назначаването на национален орган, който да изпълнява политиката на правителството от 2012 г. за разоръжаване, демобилизация и реинтеграция (РДР), ЕС предостави подпомагане чрез мерки по ИС, включващи: изграждане на капацитет и техническа помощ, в това число ориентиране и подготовка за реинтегрирането на демобилизирани бивши бойци; подкрепа за икономическата и социалната реинтеграция на близо 5 000 преминали през демилитаризация и демобилизация бивши бойци и успоредно с това подпомагане на приемащите общности с цел създаване на благоприятна среда за тази реинтеграция; и на последно място, редовен мониторинг на програмата за разоръжаване, демобилизация и реинтеграция, за да се гарантира, че този подход, основан на участието, отговаря на нуждите на приемащите общности, както и на нуждите на бившите бойци.

Мианмар/Бирма: В допълнение към оказаната по-рано и продължаваща подкрепа за мирния процес, включително за създаването на Центъра за мир в Мианмар през 2012 г., и постъпките от страна както на кабинета на президента, така и на Аун Сан Су Чжи, както и в съответствие със заключенията на Съвета по външни работи от април 2013 г. ЕС даде ход на предоставянето на помощ за изграждането на капацитета на полицейските сили на Мианмар, за да се подобри зачитането на правата на човека от страна на полицията, както и отчетността и професионализма на полицейските сили по отношение на управлението на големи групи хора и полицейската дейност, разчитаща на взаимодействие с гражданите.

6.2. Кой участва в действията за реакция при кризи по линия на ИС?

Мерките бяха подготвени в тясно сътрудничество между институциите на ЕС и държавите — членки на ЕС, както и различни партньори, като например гражданското общество, публичните администрации, трети държави и други. Делегациите на ЕС играят ключова роля, като дават ранно предупреждение и разработват първоначални концепции и варианти за реагиране. През 2013 г. по-голямата част от новите мерки продължиха да бъдат „вторично делегирани“⁷ за изпълнение на местно равнище от делегациите на ЕС, чието познаване на местните потребности и изисквания е от съществено значение за успеха на дейностите. Това позволява своевременното договаряне на договори с изпълнителните организации и извършването на непосредствен мониторинг на изпълнението на тези проекти, които често са от деликатно естество. В резултат на това през 2013 г. на делегациите на ЕС се пада дял от 62 % от поетите задължения и 80 % от плащанията по линия на ИС.

На графики 4а и 4б по-долу е посочен кръгът от партньори по ИС в изпълнението на мерките за реакция при кризи по член 3 в периода от 2007—2013 г. Вариантите за партньори по изпълнението често могат да се диктуват от това кои са организациите с експертен опит и силно присъствие в съответните държави, които им позволяват да реагират бързо, използвайки стабилните си мрежи на местно равнище, в нестабилната

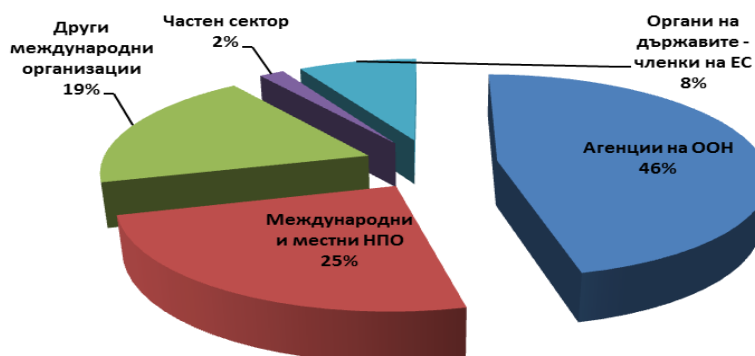
---

⁷ Правната и финансовата отговорност за разходването на финансови средства от ЕС, включително правомощието да се подписват и изменят договори по целесъобразност, се прехвърля от седалището на Европейската комисия в Брюксел на съответната делегация на ЕС.

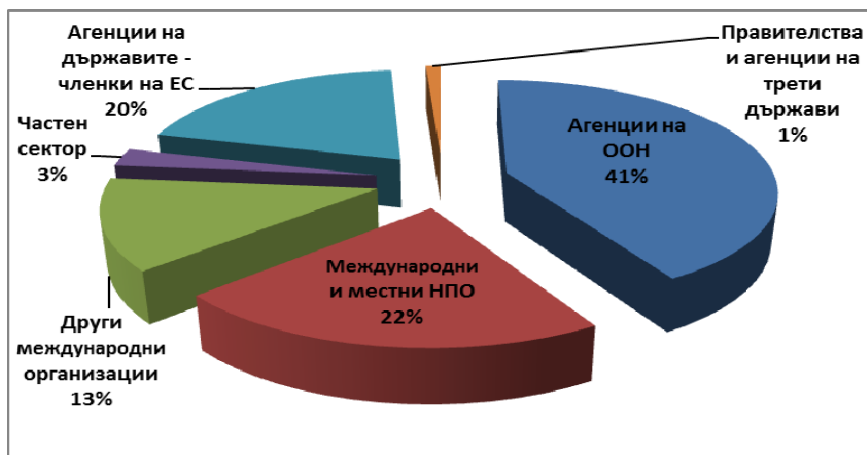

среда, в която се осъществяват действията на ИС за реакция при кризи. Организацията от групата на ООН продължиха да бъдат важен партньор по изпълнението, като същото се отнася за неправителствените организации, като през 2013 г. бе отчетен ръст на сътрудничеството с агенции на държавите членки.

Графика 4а: Партньори по изпълнението на реакциите при кризи по линия на ИС, 2007—2013 г. (според разпределението на финансовите средства)

Графика 4б: Партньори по изпълнението на реакциите при кризи по линия на ИС, 2013 г. (според разпределението на финансовите средства)

7. ПОМОЩ В РАМКИТЕ НА СТАБИЛНИ УСЛОВИЯ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО (ЧЛЕН 4 ОТ РЕГЛАМЕНТА ЗА ИС)

Комисията осигурява подготовката на годишното планиране и управлението на помощта по член 4 в рамките на стабилни условия за сътрудничество. Годишните програми за действие (ГПД) на ИС за 2013 г. бяха приети, както следва: член 4, параграф 1 и член 4, параграф 2 — през юли 2013 г.⁸, а член 4, параграф 3 — през март 2013 г. Подробна актуализирана информация за изпълнението на дейностите по отделните членове е представена в работния документ II на службите на Комисията, придружаващ настоящия годишен доклад.

⁸ Преработен текст на ГПД бе одобрен на 23 декември 2013 г.

7.1. Заплахи за сигурността и безопасността (член 4, параграф 1 от Регламента за ИС)

Програмите, разработени в контекста на трансрегионалните заплахи, са насочени към изграждането на капацитет в тясно сътрудничество с държавите бенефициери. Обикновено капацитетът в областта на сигурността се укрепва първо на национално и регионално равнище с цел да се даде възможност за осъществяване на ефективно глобално и трансрегионално сътрудничество.

През 2013 г. бяха поети задължения за 74 милиона евро с общ размер на извършените плащания от около 44 милиона евро. До края на 2013 г. и по линия на Европейския социален фонд (ЕСФ)⁹ измежду служителите в специализираните публични или полупублични организации на държавите — членки на ЕС, бяха наети над 100 експерти, за да обединят усилията си и да предоставят специфичните си познания и опит, както и за да дадат експертния си принос за набелязването и подробното планиране на действията по линия на ИС. Това включва годишната програма за действие за 2013 г., както и подготовка за пълното изпълнение на действията, определени в предишните годишни програми за действие. Следва описание на основните инициативи/действия в обхванатите области:

- **Програмата „Пътят на кокаина“** (35 милиона евро от 2009 г. насам) обхваща 38 държави в Африка (главно Западна Африка), Латинска Америка и Карибския регион и подпомага капацитета на държавите партньори за борба с организираната престъпност и трафика на наркотици по целия му маршрут, като се поставя акцент върху разкриването на незаконни канали за наркотици, борбата с изпирането на пари и обмена на информация. Бяха подписани два нови договора с цел да бъде разширен географският обхват на проекта AIRCOP, така че да обхване нови държави в Африка и Латинска Америка през следващите три години, както и за да се подпомогне внедряването на западноафриканската полицейска информационна система (WAPIS) в първите пет държави в рамките на пилотната фаза на проекта.
- Продължи да се предоставя подкрепа за борбата с организираната престъпност по „пътя на хероина“ с дейност в 15 държави в Азия, Централна Азия, Кавказ, региона на Черно море и Западните Балкани в рамките на **програмата „Пътят на хероина“**, включваща два етапа, които понастоящем се изпълняват успоредно: първият етап се състои от проект, включващ четири компонента, като основната част от дейността е съсредоточена върху Афганистан и Пакистан, а вторият етап се състои от три отделни проекта. През 2013 г. започнаха две нови интервенции в рамките на втория етап на програмата: един проект, насочен към укрепване на сътрудничеството между правоприлагащите органи на оперативно равнище, по-специално в Централна Азия, и друг проект, насочен към борбата с трафика на хора в държавите по маршрута за трафик на хероин, като дейностите в рамките на проекта са съсредоточени върху укрепването на капацитета на Азербайджан, Босна и Херцеговина, Република Молдова и Турция по отношение на събирането на данни и на разузнавателна информация, извършването на анализи и системния обмен на информация.

---

⁹ Рамков договор по Инструмента за експертна подкрепа, в който са включени специалисти от публични или полупублични организации от целия ЕС. От 2008 г. насам експерти от около 60 организации в 17 държави членки са провели над 100 мисии.

- Програмата „**Критични морски маршрути**“ обхваща 25 крайбрежни държави в Индийския океан (включително Югоизточна Азия) и Гвинеийския залив. С нея се подобрява капацитетът за обмен на информация и изпълнението на правоприлагащите функции на тези държави в областта на морското право, за да се способства за постигането на по-безопасно корабоплаване чрез съсредоточаване върху борбата с пиратството и въоръжените грабежи в морето и други аспекти на морската сигурност.
- През 2013 г. продължи да се предоставя подкрепа за проекти за **борба с тероризма** на национално и регионално равнище в съответствие със стратегията на ЕС за борба с тероризма. В Мали започна по-интензивното изпълнение на проекта за борба с тероризма в Сахел („Contre Terrorism Sahel“), от който се ползват Нигер, Мали и Мавритания, с провеждането на обучения в следните области: реакция при терористични атаки, следствени техники, събиране и използване на разузнавателна информация и съдебни производства, свързани с борбата с тероризма. Нов проект, който ще спомогне за финансирането на борбата с тероризма в Африканския рог и Йемен, е проектиран така, че изпълнението му да започне в началото на 2014 г., като също така бе възложена поръчка за нов проект за борба с екстремисткото насилие в Африканския рог. Сътрудничеството с Пакистан беше подсилено с нова подкрепа за борбата с екстремисткото насилие, която ще бъде предоставена през 2014 г., за да допълни вече предоставяната подкрепа за системата на наказателното правосъдие на Пенджаб. В Югоизточна Азия ИС участва в съвместна инициатива на ЕС и Службата на ООН по наркотиците и престъпността (СНПООН) за борба с тероризма. ИС също така осигури подкрепа за Института за правосъдие и върховенство на закона със седалище в Малта посредством инвентаризиране на дейностите, което да залегне в основата на бъдещата им съвместна работа, свързана с борбата с тероризма. В сътрудничество със службата на съветника по национална сигурност на Нигерия бе изготвено проучване за Боко Харам. И на последно място, организирано бе обучение на Комисията за изготвянето на проекти за противодействие на екстремисткото насилие от служителите на ЕС и държавите членки в делегациите и посолствата, като първата сесия бе проведена в Найроби през декември 2013 г., а през 2014 г. ще се проведе допълнително обучение в Африка и Азия.
- В края на 2013 г. в сътрудничество със Съвета на Европа започна изпълнението на нова интервенция за борба с **киберпрестъпността**. Глобалната инициатива срещу киберпрестъпността (GLACY) има за цел да насърчи присъединяването към Конвенцията от Будапеща за престъпленията в кибернетичното пространство и да даде възможност на органите на наказателното правосъдие да осъществяват международно сътрудничество по въпросите на киберпрестъпността и електронните доказателства въз основа на този договор.
- Изготвен бе пилотен проект в областта на **киберсигурността**, който се предвижда да стартира в началото на 2014 г., като целта е да се развие устойчивостта на критичната ИТ инфраструктура и да се насърчат хармонизацията и развитието на националното законодателство в съответствие с международните стандарти в избрани страни.

- С цел да се даде възможност на националните съдебни, контролни и правоприлагащи органи ефективно да противодействат на производството и трафика на **фалшифицирани лекарствени продукти**, беше изготвена и възложена на изпълнител нова мярка за борба със заплахите за общественото здраве, чието изпълнение се предвижда да започне през 2014 г. Осигуряват се необходимата правна рамка и капацитет за ефективното извършване на тези операции на съответното национално и подрегионално/трансрегионално равнище, като географската насоченост на проекта ще бъде към Гана, Сенегал, Йордания, Мароко и Камерун поради политическата ангажираност, която те показват в борбата с предизвикателствата, свързани с фалшифицираните лекарствени продукти.
- С цел борба с **незаконното натрупване и трафика с малки оръжия и леки въоръжения (МОЛВ)** и за преодоляване на дестабилизиращия ефект от тях, бяха постигнати няколко основни цели в рамките на инициатива, осъществявана от СНПООН (Служба на ООН по наркотиците и престъпността), която насърчава ратифицирането и прилагането на Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност и Протокола за огнестрелните оръжия към нея. Също така проектът iARMS, осъществяван от Интерпол, навлезе във втората си фаза (2012—2013 г.) след успешното приключване на първата фаза (2011—2012 г.). В Африка през юни 2013 г. приключи първата фаза на подпомагането за Регионалния център за малки оръжия (Найроби, Кения), след което започна втората му фаза, която ще е с продължителност 3 години. В Централна Америка втората фаза на подпомагане на Програмата за контрол на малките оръжия и леките въоръжения в Централна Америка (CASAC) навлезе във втората година от изпълнението си от Комисията за сигурност на Системата за интеграция на Централна Америка (SICA).

7.2. Смекчаване на риска по отношение на химични, биологични, радиологични и ядрени материали (ХБРЯ) (член 4, параграф 2 от Регламента за ИС)

Програмата ХБРЯ обхваща рискове, свързани със случайно, естествено или злонамерено предизвикани проблеми с ХБРЯ, и цели подобряването на културата на безопасност и сигурност чрез разпространяване на най-добри практики и повишаване на общото ниво на информираност относно сигурността и безопасността. Преди 2010 г. различните области бяха обхванати поотделно¹⁰. Програмата ХБРЯ има регионална стратегия и само по изключение обхваща двустранни проекти в рамките на една-единствена държава (изключенията са Афганистан и Пакистан по отношение на химикалите, биологичната безопасност и биологичната сигурност).

„Центровете за високи постижения“ (ЦВП) в областта на ХБРЯ постепенно се превръщат в единна и интегрирана платформа за действия във всички области на наблюдението на границите/незаконния трафик, контрола на износа, биологичната безопасност, биологичната сигурност и др., включително мерките за гражданска защита (планиране за действия при извънредни ситуации, готовност за действие при кризи и

¹⁰ Например контрола на износа на стоки с двойна употреба, незаконния трафик, пренасочването на учени, занимавали се по-рано с разработка на оръжие, културата на безопасност и сигурност.

реакция при кризи). Инициативата се осъществява в тясно сътрудничество с ЕСВД и с помощта на Междурегионалния научноизследователски институт на ООН по престъпленията и правосъдието (UNICRI). Съвместният изследователски център на Комисията подсигурава техническата подкрепа за инициативата. Тези центрове за високи постижения се стремят да подобрят политиките за смекчаване на риска от ХБРЯ, като разработват съобразени с конкретните нужди пакети от мерки за подкрепа. Те ще представляват важен инструмент за изграждане на капацитет и за разработване на съгласувани регионални политики, както и за укрепване на сътрудничеството между националния и регионалния капацитет в тази област. През 2012 г. ЕС създаде такива центрове в Югоизточна Азия (Филипините), Югоизточна Европа/Южен Кавказ/Украйна (Грузия), Северна Африка (Алжир), на атлантическото крайбрежие на Африка (Мароко), в Близкия изток (Йордания) и в Източна и Централна Африка (Кения). През 2013 г. са функционирали регионалните секретариати на пет местни центъра за високи постижения, като официално бяха открити четири от тях. Освен това бяха установени контакти с държавите от Централна Азия и с държавите от Съвета за сътрудничество в Персийския залив. През 2013 г. съвместно с държавите партньори от инициативата за центрове за високи постижения Комисията започна да организира оценка на нуждите и заплахите, за да се набележат основните нужди на страните по отношение на ХБРЯ. Тези оценки ще бъдат последвани от изготвянето на национални планове за действие за ХБРЯ, за да се спомогне за определянето на приоритетните действия на въпросните държави. Определянето на бъдещите проекти в регионите с ЦВП ще се основава на тези приоритети.

Ето някои от най-важните проекти на ЦВП в областта на ХБРЯ: в Близкия изток ЦВП в Аман подготви проект за обучение на служителите от гражданските сили за първоначално реагиране при бедствия, свързани с ХБРЯ (HAZMAT). ЦВП на атлантическото крайбрежие на Африка, разположен в Рабат, стартира проект, свързан с опасни биологични и химически отпадъци. В него участват седем държави партньори от атлантическото крайбрежие на Африка и Тунис. С втори проект, осъществяван съвместно от ЦВП в Рабат и Найроби, ще се помогне на държавите партньори да развият и да укрепят законодателството и да разработят ефективни мерки за прилагане с цел изпълнение на международните задължения. Девет държави участват в този проект, като още девет вече са изявили интерес да участват в подобен проект.

Останалите области, в които се оказва подкрепа, включват няколко сфери на дейност в координация с мрежата от ЦВП.

- **Обхватът на дейностите в областта на контрола на износа на стоки с двойна употреба,** които доведоха до успешното изпълнение на програми с повече от 23 държави по света, беше разширен. Засилено бе сътрудничество с програмата EXBS¹¹ на САЩ в областта на контрола на износа. През юни 2013 г. в Брюксел се състоя съвместен международен диалог за обхвата на дейностите в областта на контрола на износа. Решено бе да се създаде обща работна група с цел засилване на координацията между САЩ и ЕС, така че да се избегне дублиране при изпълнението на дейностите за контрол на износа. Предвид текущата ситуация, през втората половина на 2013 г. е постигнато разширяване и засилване на дейностите в Близкия изток/Централна Азия.

---

¹¹ Export Control and Related Border Security Assistance (Контрол на износа и свързаната с него помощ за сигурността на границите)

Дефиниран бе нов подход към дейностите за контрол на износа, за да се гарантира по-добро въздействие върху операторите на място, отговарящи за дейностите по контрола.

- **Подкрепата за преквалифициране и алтернативна заетост на учени и инженери, занимавали се с разработка на оръжие**, с произход от държавите от бившия Съветски съюз, продължи да се осъществява посредством Центъра за наука и технологии (ЦНТУ) на базата на засилено партньорство между страните и схема за съфинансирането на дейности, а Международният център за наука и технологии (МЦНТ) е в процес на реформа, т.е. целите му са актуализирани, а географският му обхват — разширен. Комисията и ЕСВД получиха мандат от Съвета да договорят преразгледано споразумение за МЦНТ. Центърът ще бъдат прехвърлен в Астана, Казахстан. През 2013 г. МЦНТ откри спонсориран по проект на ЕС Регионален център за биобезопасност и биосигурност в Душанбе и започна обучението на експерти от Таджикистан и Афганистан за пренасочване на дейността им за мирни цели. Други дейности по пренасочването на учени бяха проведени също така през 2013 г. в Ирак. 98 специалисти в радиологичната и ядрената област са преминали обучение за пренасочване на тяхната дейност към извеждането от експлоатация на ядрени инсталации.
- **Борбата с незаконния трафик на химични, биологични, радиологични и ядрени материали и измамните финансови практики** продължава с действия в Централна и Югоизточна Азия и Северна Африка. Подписан бе втори договор с Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) за предоставяне на финансиране за нова лаборатория за ядрени материали, която да бъде използвана от аналитичното звено на МААЕ по въпросите на ядрените гаранции в Зайберсдорф, Австрия. Освен това Тайланд, Камбоджа, Лаос, Филипините и Демократична република Конго са получили подкрепа за откриването на радиологични и ядрени материали.
- В съседните на ЕС държави на юг и на изток бе поставено началото на стратегия за биобезопасност и биосигурност за съседните на ЕС страни чрез прилагане на резултатите от проекта EpiSouth (17 държави партньори извън ЕС и 10 държави членки). Мрежата EpiSouth, ограничена първоначално до Средиземноморския басейн, бе допълнително разширена, така че да включи и Армения, Грузия, Молдова и Украйна. Тази стратегия, чрез използването на мрежата от държави EpiSouth, доведе до стартирането в края на 2013 г. на четири мащабни проекта. Първият и най-голям сред тях е проектът MediPIET, който продължава обучението на интервенционни епидемиолози и по този начин допринася за общата цел за опазване на здравето и укрепване на биосигурността в съседните държави. Целта на проекта е изграждането на капацитет за предотвратяване и контрол на природни или предизвикани от човека заплахи за човешкото здраве, породени от заразни болести. Вторият проект в биологичната сфера, под ръководството на Световната здравна организация (СЗО), разследва новопоявили се бактериални заболявания и има за цел да подсили общественото здравеопазване във връзка с появили се бактериални патогени (причиняващи антракс, туларемия, чума, туберкулоза и т.н.), както и мрежите за наблюдение във връзка с евентуални огнища на причинени от микроби заболявания. Трети, успореден проект, наречен MediLabSecure, под ръководството на института „Пастър“, следи за рисковете,

свързани с нововъзникващи и появяващи се отново вируси, засягащи хората и животните, и изгражда мрежа на ентомолози. Четвърти проект, ръководен от СЗО, има за цел да се увеличи здравната сигурност в световен мащаб чрез оказването на помощ за държавите за засилване и укрепване на капацитета им за превенция, откриване, контрол и реагиране при засягащи общественото здраве събития във връзка с дейностите на пристанищата, летищата и сухоземните входни пунктове в контекста на международния пътнически и товарен транспорт. Прилаганият подход е многосекторен и цели да се сведат до минимум рисковете, свързани с естественото или умишленото разпространение на патогени.

- **През 2013 г. премахването и унищожаването на запасите от химически оръжия на Сирия** беше подкрепено финансово от инициативата ХБРЯ на програмата ИС. След изменение на годишната програма за действие за 2013 г. ЕС отпусна 12 милиона евро на Организацията за забрана на химическото оръжие за обезвреждането и изгарянето на сирийските химически вещества в сътрудничество с международната общност.

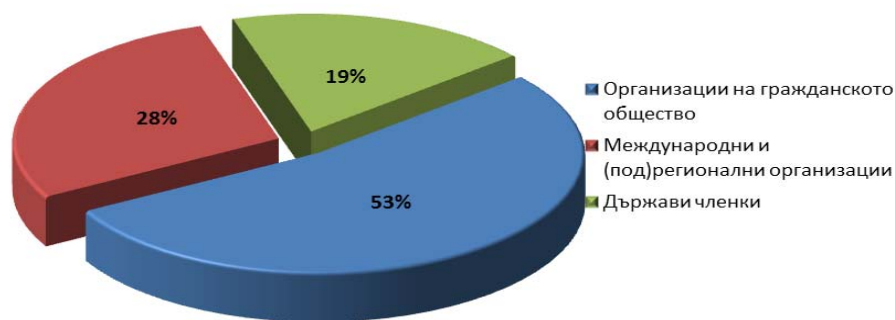
7.3. Изграждане на предкризисен и следкризисен капацитет (член 4, параграф 3 от Регламента за ИС)

В периода 2007—2013 г. бяха отпуснати 103 милиона евро за подпомагането на около 140 проекта за изграждане и укрепване на предкризисния и следкризисния капацитет на ЕС и неговите партньори на национално, регионално и световно равнище. В графика 5 по-долу са посочени основните тематични области, в които е предоставяна подкрепа в периода 2007—2013 г., докато в графика 6 е посочен кръгът от партньори по изпълнението.

Графика 5: Тематични области на подкрепа за изграждане на капацитет, 2007—2013 г. (според разпределението на финансовите средства по член 4, параграф 3 от Регламента за ИС)

Графика 6: Партньори по изпълнението в периода 2007—2013 г. за мерките за изграждане на капацитет по член 4, параграф 3 (според разпределението на финансовите средства)

В рамките на ГПД за 2013 г. бяха отпуснати 24 милиона евро и по-долу е представен преглед на основните постижения и въздействия, свързани с текущите през 2013 г. проекти.

Предотвратяване на конфликти, укрепване на мира и нестабилност: чрез Мрежата за диалог с гражданското общество бе създаден жизнеспособен форум за диалог по въпросите, свързани с укрепването на мира, между ЕС и представители на гражданското общество, с който на последните се предоставя възможност да допринесат към процесите на изготвяне на политиките на ЕС. През 2013 г. тази платформа отбеляза третата си година, като до края на 2013 г. бяха проведени 40 срещи за провеждане на диалог, които допринесоха за укрепването в дългосрочен план на капацитета на гражданското общество в трети държави, както и на техните европейски партньори да бъдат по-добре подготвени, що се отнася до предотвратяването на кризи.

Посредничество, диалог и помирение: благодарение на подпомагането от ИС за звеното за подкрепа на посредничеството към Департамента на ООН по политически въпроси бе предоставена изключително важна помощ в кризисни ситуации в Централноафриканската република, Мали и Сомалия, станали обект на голямо обществено внимание. Участието на жените в мирните процеси бе подсилено чрез обучаването на шест жени, определени за кандидати за евентуално назначаване като медиатори от генералния секретар на ООН, както и чрез разработването на Семинар на високо равнище относно равенството между половете и процесите, свързани с приобщаващото посредничество. В сътрудничество с Програмата на ООН за развитие (ПРООН) ИС също така спомогна за създаването на капацитет и устойчиви национални механизми за вътрешно посредничество и управление на конфликти в девет пилотни държави¹².

Разработена бе нова многостранна програма по линия на ИС — „Европейски ресурси за подпомагане на посредничеството“ (ERMES), за да се способства за гъвкавото и бързо предоставяне на техническа помощ за посредничество на трети страни, участващи в приобщаващи мирни процеси на международно, регионално и/или местно равнище, като се създават благоприятни условия за това гласът на жените, младите хора и други уязвими групи да бъде чул в зоните на конфликт.

Жените, мира и сигурността (ЖМС) и децата: ИС продължи да подкрепя изпълнението на Резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН чрез съвместен проект със Службата „ООН — Жени“ за увеличаване участието на жените в

¹² Боливия, Чад, Гана, Гвиана, Малдивските острови, Мавритания, Непал, Того и Йемен.

укрепването на мира и планирането след края на конфликтите в Косово¹³, Либерия и Източен Тимор. В Косово стотици мъже, жени и младежи участваха в диалози за помирение, като бяха изготвени конкретни препоръки по въпроси като Закона за равенството между половете, заетостта на жените и образованието на момичета. Също така бяха договорени споразумения с основни медии в Косово за включване в техните програми на въпросите на жените, мира и сигурността (ЖМС). Освен това сферата на въпросите на ЖМС беше разглеждана като приоритет за поканите за представяне на предложения на местно равнище в 17 държави и 3 региона¹⁴, обхващащи широк спектър от въпроси, свързани с равенството между половете.

Ранно предупреждение и осведоменост за ситуацията: подкрепата по линия на ИС позволи на организацията на гражданското общество в Източен Тимор Belun да внедри и разшири система за ранно предупреждение и ранно реагиране, оценена като един от най-добрите примери за такава система, която успешно допринася за общото намаляване на потенциалните конфликти и на напрежението на местно равнище. Подкрепата чрез организациите Saferworld и International Crisis Group (ICG) даде възможност да се укрепят капацитетът на заинтересованите участници на национално и регионално равнище за анализ на риска от конфликти в 32 зони на потенциален конфликт, както и да се осигури висококачествен анализ на конфликтите за изготвящите политиките и гражданското общество, съдържащ препоръки за мерки за ранно реагиране.

Укрепен бе капацитетът на регионални и подрегионални организации за ранно предупреждение и възстановяване след бедствия, включително чрез подобряване на капацитета за реагиране при кризи на Лигата на арабските държави, развиване на капацитета за мониторинг на медиите на секретариата на Организацията на американските държави (ОАД) и продължаващата подкрепа за континенталната система за ранно предупреждение на Африканския съюз. ИС подпомогна също подобряването на капацитета на Асоциацията на страните от Югоизточна Азия (АСЕАН) и нейните държави членки за реакция в извънредни ситуации. В този контекст през ноември 2013 г. се проведе първото обучение за бъдещия персонал на Националния кризисен център на Мианмар, като то съвпадна с посещението в центъра на Върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност и заместник-председател на Комисията г-жа Аштън.

Граждански капацитет за управление на кризи: след успешното приключване на първата фаза през 2012 г. програмата ENTRi (новата европейска инициатива за обучение за гражданско управление на кризи) стартира отново през април 2013 г. През годината бяха проведени девет обучения, пригодени към съответни нужди (средно по едно на месец), благодарение на които бе укрепен капацитетът на 210 служители (както граждани на ЕС, така и граждани на държави извън ЕС), които участват или предстои да участват в международни граждански мисии за управление на кризи на ЕС, ООН, Африканския съюз и ОССЕ. Курсовете включваха както подготвителни обучения преди изпращане на място за международните мисии в Либия, Грузия и Косово, така и курсове за специализация, обхващащи теми като правата на човека, върховенството на

---

¹³ Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

¹⁴ Афганистан, Боливия, Босна и Херцеговина, Бразилия, Гвинея Бисау, Демократична република Конго, Ел Салвадор, Индия, Йемен, Киргизстан, Либерия, Непал, Никарагуа, Перу, Сенегал, Соломоновите острови, Чад, Централна Америка, Южна Азия, южния регион на Централна Африка.

закона, посредничеството и наставничеството. Освен това бяха подсилени оперативната съвместимост и хармонизираните подходи за обучение между 13-те членове на европейския консорциум ENTRi, а през септември 2013 г. бе публикувано практическо ръководство за граждани, участващи в международни мисии за управление на кризи, озаглавено „In Control“.

В рамките на програмата на ЕС за обучение на полицейските служби (EUPST) през 2013 г. бяха проведени три основни обучения, съответно от Испанската цивилна гвардия, Френската национална жандармерия и Италианския корпус на карабинерите, в рамките на които бе изграден капацитетът за участие в международни полицейски мисии на 1019 полицейски служители от 42 държави, сред които 19 африкански държави.

Природни ресурси и изменение на климата: в рамките на „Партньорството между ЕС и ООН по въпросите на земята, природните ресурси и предотвратяването на конфликти“ продължи укрепването на капацитета на местните организации на гражданското общество в региона на Големите африкански езера за разбиране на динамиката на конфликтите и разработване на отчитащи конфликтите решения на спорните въпроси, свързани с управлението на природните ресурси. Чрез проекта на Инициативата за околната среда и сигурността (ENVSEC) на тема „Изменението на климата и сигурността в Източна Европа, Централна Азия и Южен Кавказ“ беше разработана стратегическа рамка за адаптация на басейна на река Днестър към изменението на климата.

Ранно възстановяване, оценка на потребностите след конфликт или бедствие: през септември се проведе обучение, посветено на оценките на потребностите след конфликт (ОПСК) и оценките на потребностите след бедствие (ОПСБ) под надслов „Укрепване на сътрудничеството в нестабилни и засегнати от конфликти държави“, на което присъстваха служители от централите или офисите на място на ЕС и ООН.

Разоръжаване, демобилизация и реинтеграция и реформа в сектора за сигурност Капацитетът на Африканския съюз за реформа в сектора за сигурност (РСС) бе подсилен чрез съвместен проект ЕС–ООН, изпълняван от Службата на ООН за обслужване на проекти (ЮНОПС). На семинар, проведен през ноември в Адис Абеба, на който се събраха представители на регионалните икономически общности и гражданското общество, бяха обсъдени три документа с оперативни насоки в областта на реформата на сектора за сигурност.

В края на седемгодишния програмен цикъл на Регламента за ИС бе възложено изготвянето на външна оценка, за да се оцени ефектът от резултатите, постигнати по проектите от компонента за готовност за действие при кризи по член 4, параграф 3 от Регламента за ИС през периода 2007—2013 г. Заключение от оценката е, че компонентът на ИС за готовност за действие при кризи е абсолютно необходим елемент от цялостната структура от мерки на ЕС в областта на мира, сигурността и развитието и следва да бъде изцяло интегриран в тази структура. В оценката се констатира, че този компонент позволява на ЕС да предприема мерки при конфликти в най-широкия смисъл на думата и че чрез отделните проекти е бил изграден или укрепен капацитетът на организациите да допринасят за усилията за укрепване на мира и е била затвърдена концепцията за общност от специалисти. Въпреки ограничения бюджет подпомогнатите действия са допринесли за изпълнение на ангажиментите на ЕС по отношение на жените, мира и сигурността, както и посредничеството и диалога. Инвестициите в гражданското общество на местно равнище в 26 страни/региона,

засегнати от конфликт, са спомогнали за това да се гарантира практическото значение на около 80 проекта за съответния национален контекст, както и че тези проекти отговарят на приоритетите и нуждите не само на национално, но и на местно равнище. Компонентът на ИС за готовност за действие при кризи беше много резултатно използван за създаването на стратегически партньорства, по-специално на многостранно равнище с ООН проекти, като оказва значително въздействие върху отношенията на ЕС с няколко специализирани агенции на ООН.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Проведените през 2013 г. мерки по линия на ИС, в допълнение към другите действия на ЕС по линия на географски и тематични инструменти за развитие, хуманитарната помощ и мисиите на ОПСО, допринесоха значително за усилията на ЕС за подпомагане на предотвратяването на конфликти, реакцията при кризи и опазването на мира. В това отношение благодарение на широкия обхват на интервенциите, осъществени в рамките на Инструмента за стабилност, ЕС успя да даде значителен и видим отговор на много кризисни ситуации в световен план.

Предвид продължаващата политическа нестабилност и увеличаващия се брой на природните бедствия в много части на света, е наложително да продължим да работим за постигането на по-ефикасно и ефективно мобилизиране на наличните инструменти на ЕС. В този контекст ЕС трябва да гарантира, че действията по линия на ИС се разгръщат като част от пълния цикъл от мерки за предотвратяване на кризи, реакция при кризи и мерки за укрепване на мира. ИС предоставя на ЕС уникална способност за реагиране, като в много случаи играе ролята на входна точка и катализатор за широк спектър от мерки на ЕС за реагиране, съчетанието от които представлява стратегическия и цялостен подход на ЕС към предотвратяването на конфликти и реакцията при кризи. Както е посочено в съвместното съобщение относно всеобхватния подход на ЕС, *„[д]ългосрочното ангажиране за мир и държавно изграждане и дългосрочното устойчиво развитие са от съществено значение за справяне с първопричините за конфликти и за изграждане на мирни, устойчиви общества. Общите цели за траен мир и устойчиво развитие трябва да бъдат в основата на отговора на ЕС от самото начало – ЕС трябва да има и дългосрочна визия за своите краткосрочни ангажименти и действия.“*¹⁵

През 2014 г. ИС ще отстъпи място на новия Инструмент, допринасящ за стабилността и мира (ИСМ). Консултациите по новия ИСМ потвърдиха необходимостта ЕС да запази и разшири своя капацитет да реагира бързо и целенасочено в кризисни ситуации в други части на света, както и на глобалните и трансрегионалните и нововъзникващите заплахи (борба с организираната престъпност; защита на критичната инфраструктура; борба с тероризма; намаляване на риска от ХБРЯ). С новия ИСМ също така ще се акцентира отново върху предотвратяването на конфликти, укрепването на мира и готовността за действие при кризи, като се отчита, че ранното реагиране от страна на ЕС често може да бъде ефективно средство, с което да се избегне ескалиране на напрежението и възникването на криза.

---

¹⁵ Съвместно съобщение до Европейския парламент и Съвета: Всеобхватният подход на ЕС към външните конфликти и кризи, Брюксел, 11.12.2013 г., JOIN(2013)30 final.